



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No2



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, fevral.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	40
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
TEMIR YO'L YO'LLARINI TA'MIRLASH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	46
Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
BANKLARNI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING XORIJ TAJRIBASI.....	51
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BUDJET OCHIQLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA QONUNCHILIK BAZASINING EVOLYUTSIYASI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	55
Mamanov Alisher Umbarovich	
ENERGETIKA TARMOG'I KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'LLARI.....	60
Xamdanova Gavxar Absamatovna	
SMART UNIVERSITET MODELINING XALQARO TAJRIBASI VA UNI YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH MASALALARI.....	65
Saloxiddinova Sitora Baxodir qizi	
IJTIMOIIY OBYEKTlarda QURILISH XIZMATLARINI MOLiyALASHTIRISHNING NAZARIY – ASOSIY TAMOIYILLARI.....	68
Gapparov Azim Qayumovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATIGA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	72
Zaripov Shoxboz Alijon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA IJTIMOIIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	75
Kolmatova Asila Menglimurod qizi	
РОЛЬ GREEN BONDS В МЕЖДУНАРОДНОЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	81
Н.Т. Бекназарова	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK BOSHQARUV VA AUDIT.....	86
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
NORASMIY IQTISODIYOTNING MAVJUDLIGINING NAZARIY MASALALARI VA UNI ANIQLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI.....	93
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich	
DIGITAL TWIN-BASED DECISION SUPPORT FOR COST OPTIMIZATION AND RISK MANAGEMENT IN INFRASTRUCTURE SYSTEMS.....	99
Nelyufar Umarovna Dadabayeva	
PAXTA BO'LAKCHASINING OG'MA TO'RLI YUZA SIRTI BO'YLAB HAVO OQIMI TA'SIRIDAGI HARAKATINING MATEMATIK MODELI.....	108
Karimov Abdusamat	
АДАПТИВНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ К ВНЕШНИМ РИСКАМ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИМ ТЕНДЕНЦИЯМ.....	115
Бабаджанов Шухрат Атахмович	
“TIBBIYOT BOZORINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI UCHUN MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI”.....	120
Abdumalikov Shoxjahon Jaloliddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BANDLIKKA TA'SIRI.....	124
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	



XORAZM VILOYATIDA ETNOGRAFIK TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING AHAMIYATI	129
Ro'zimatova Shaxlo Baltaboy qizi	
THE FEAR OF MISSING OUT (FOMO) EFFECT IN ADVERTISING AND ITS NEUROPSYCHOLOGICAL IMPACT ON IMPULSE BUYING	134
Negmatov Nodir Nozimovich	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA TENDENSIYALARI TAHLILI.....	139
Aytiyeva Sevara	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI.....	149
Abdullayeva Matluba Nematovna, Nuriddinov Kamoliddin Faxriddin o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	155
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
POPULATION IMPACT ON CONSUMER CULTURE AND NATIONAL ECONOMIC GROWTH.....	160
Rustamov Sherov Oblokulovich	
AVTOTRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI VA ULARNI YAXSHILASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	164
Laylo Akbarova, Komolov Adxam Dilshod o'g'li	
MODELING THE DIFFUSION OF DIGITAL BANKING ADOPTION IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM TBC BANK USING THE BASS DIFFUSION MODEL AND A HYBRID REGRESSION APPROACH	169
Feruza Nabieva	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK XARAJATLARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH VA BAHOLASH	176
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
O'ZBEKISTONNING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING INTEGRALLASHGAN MODEL.....	183
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-KONSEPTUAL ASOSLANISHI.....	188
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISH VA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	194
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
SANOAT KORXONALARI TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI	198
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
SOLIQ STAVKALARINI TABAQALASHTIRISHNING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	202
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
MINTAQALAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI KAMAYTIRISHNI TA'MINLASHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	208
Egamov Temur Muzaffarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	213
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURLIGI.....	217
Achilova Firuza Kurbanovna	
INVESTITSIYALARNI JALB ETISH ORQALI MAXSUS IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	222
Ergashev Olim	



KICHIK BIZNES INNOVATSION FAOLIYATINING RIVOJLANISHIDAGI ASOSIY TENDENSIYALAR	227
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	233
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA AKSIYADORLAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEXANIZMLARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	238
Xakimov Uchkun Xamitovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MILLIY MAKROIQTISODIY SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	242
Mardanova Ra'no Isakovna	
XUSUSIY VA DAVLAT SHIFOXONALARI UCHUN RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI QIYOSIY TAHLIL	246
Yakubov Temur G'anibekovich	
RAQAMLI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA RESURS SAMARADORLIGI VA IQTISODIY NATIJADORLIK MODELI	250
Ziyodullayev Qahramon	
"MILLIY TURIZM SITUATSION-MONITORING MARKAZI" VA "YASHIL TUROPERATORLAR" FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI	254
Toshev Akmal Salimovich	
RISK-MENEJMENT VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O'ZARO BOG'LIQLIGINING KONSEPTUAL MODELINI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	261
Madaminov Bekzod Allayarovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT: BAHOLASH METODOLOGIYASI, DINAMIKASI VA QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI (1996 – 2026-YILLAR TAHLILI)	266
Djumanova Rano Fayzullayevna	
OLIY TA'LIM SIFATINI BAHOLASHDA MAJMUALI DIAGNOSTIK MODELNING AMAL QILISH XUSUSIYATLARI	272
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	278
Vafiyev Raxim Xalimjonovich	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	282
Nigora Nurmatova	
BANK SEKTORINING INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISHDAGI STRATEGIK O'RNI	287
Abdumavlonov Abdumutal Abdumajid o'g'li	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	291
Allabergenova Nilufar Shermetovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA TA'MINOTLI YIRIK KREDITLAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR CHIQRISH ORQALI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI	298
Ahmedov Akbarali Sultonmurodovich	
"MINTAQA SANOATI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI"	306
Abdinazarov Xusan Shaymanovich	
BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATIDA MAJBURIYATLAR: MAZMUNI, TURLARI VA TARKIBI	309
Jabbarova Charos Aminovna	
ATROF-MUHIT VA EKOLOGIK IQTISODIYOT: TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RESURLARDAN OQILONA FOYDALANISH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	316
Alikulov Samar Abdirashidovich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASI RIVOJLANISHIDA FORSAYT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	322
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
АНАЛИЗ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА	329
Камолова Феруза Кахрамоновна	



TASHQI QARZNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI: QARZ BARQARORLIGINI BAHOLASH MODELLARI ASOSIDA O'ZBEKISTON MISOLIDA TAHLIL	333
Oliyoyrova Kumushoy Ahmad qizi, Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLARNI TARTIBGA SOLISHNING TAHLILI	339
Kudiyarov Kishibay Ramatullaevich	
KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ TAJIRIBASI	343
Iminova Nargizaxon Akramovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI BOSHQARISHDA RISKLAR VA RISK-MENEJMENTNING O'RNI	350
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA HISOBOTINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	354
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Xasanboyeva Muyassar Ubaydullayevna	
XUSUSIY KORXONALARDA KADRLAR MENEJMENTI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	358
Alimova Dildora Damirovna	
BANK TRANSFORMATSIYASI TUSHUNCHASI VA UNING MENEJMENTDAGI O'RNI	363
Rajabov Oybek Panjievich	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	367
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
BOZOR KONYUNKTURASIGA MOS PIYOZ YETISHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	371
Sadikova Shohida Obidqul qizi	
HUDUDLARDA MAISHIY XIZMATLAR SOHASINI KLASTERLASH VA RESURS SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	375
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
XUSUSIY VA KORPORATIV TUZILMALARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI HAMDA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI	380
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
YIRIK VA KICHIK BIZNES O'RTASIDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	385
Nasirova Kamola Alimovna	
MOLIYAVIY HISOBOTLARNING QAROR QABUL QILISH JARAYONIDAGI IQTISODIY ROLI	394
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Yahyayeva Ra'no Raximovna	
DIRECTIONS FOR IMPROVING INVESTMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY (EXPERIENCE OF UZBEKISTAN)	400
Khatamov Nurbek Achildiyevich, Sharifi Abdul Fatah	
DAVLATNING FISKAL VA MONETAR SIYOSATI UYG'UNLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH	405
Uralov Shavkat Maxramovich	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BIZNES JARAYONLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	410
Yusubov Muzaffar Alimbayevich	
BANKLARDA RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING MIJOZLAR QONIQISH DARAJASIGA TA'SIRI	414
Ro'ziboyev Shuxrat Komilovich	
BOJ-TARIF SIYOSATI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-AMALIY YO'NALISHLAR	418
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHDA BOSHQARUV KADRLARINING KOMPETENSIYASI	424
Mahsutaliyev Abdusalom Hasanovich	



ZIYORAT TURIZMIDA DESTINATSIYA VA GEOAXBOROT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	433
Qosimov Jahongir Ro'ziboyevich, Suyunova Nilufar	
YEVROPA DAVLATLARIDAGI KORXONALARDA MOLIVAVIY REJALASHTIRISH AMALIYOTINING TAHLILI VA ULARDAN O'ZBEKISTON MOLIVA TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
TASHKILOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA LOYIHALARINI BOSHQARISH	446
Xasanov Odilxon Kaxxorovich	
O'ZBEKISTON TURIZM SANOATINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MARKETING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	450
Kobilova Shozoda Timurovna, Isxakova Sarvar Ayubovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LABOR THEORY: EVOLUTION, CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS	456
Tukhliyev Bakhodir Adinaevich	
ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ПЕРВОГО ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В СИСТЕМЕ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	460
Астанов Зафар Муродуллаевич	
TA'LIM MUASSASALARIDA O'QITISH SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	466
To'xtamishева Dilrabo Shermonovna	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI	472
Norboyev Sarvar Azodovich	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	476
Xatamova Manzura Ochilidiyevna, Safarov Botir Isaq o'g'li	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	482
To'rayeva Nafisa Odiljonovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISHNING PUL MUOMALASI BARQARORLIGIGA TA'SIRINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	487
Xazratkulov O'ktamjon Xikmatullayevich	
O'ZBEKISTONDA TAKSI XIZMATLARI BOZORIDA INSTITUSIONAL ISLOHOTLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	491
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li	
EKOLOGIK TANGLIK SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA YERLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH	497
Kudiyarov Aybek Alisherovich	
BANK LIKVIDLIGINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLAR	502
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
IQTISODIY FAOLIYAT TURLARI BO'YICHA SANOAT ISHLAB CHIQARISH TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH	509
Almardanova Farzona Tulkin qizi, Kasimov Azamat Abdurkarimovich	
QUYI AMUDARYO IQTISODIY MINTAQASI CHEGARABO'YI HUDUDLARINING TURISTIK IMKONIYATLARI	515
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
SURXONDARYO VILOYATIDA ULGURJI SAVDO HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODEL YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH	522
Turopova Sohiba Djumanazarovna	
MINTAQADA INNOVATSION USULDA BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	531
Davranov Odil Jumanazarovich	



ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI VA MAHSULOT TANNARXINING BOSHQARUV TAHLILINI AMALGA OSHIRISH USULLARI	538
Xamidova S.Ya.	
STRATEGIES FOR INCREASING COMPETITIVENESS IN DEVELOPING EXPORT ACTIVITIES IN SMALL ENTERPRISES.....	544
Nasridinova Shokhida Taufikovna	
SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA ILMIY-NAZARIY QARASHLAR	551
To'g'onov Ibroximxo'ja	
XUSUSIY TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY RESURLARINI MUSTAHKAMLASHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.....	555
Xolmatov Dilmurod Maxmudjonovich	
PENSIYA JAMG'ARMASI DAROMADLARI SHAKLLANISHI MASALALARI.....	562
Sherjonov Doniyor Saparbaevich	
EKSPORT VA VALYUTA OPERATSIYALARINING NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLARI.....	566
Sobirova Xilola Rustam qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA AHOLI JON BOSHIGA CHAKANA SAVDO AYLANMASI HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODEL YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH.....	571
Qudratova Shahnoza Shuhrat qizi	
XO'JALIK JAMIYATLARIDA BOSHQARUV ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	579
Valijonov Akmaljon	
XIZMATLAR IQTISODIYOTI VA UNI RIVOJLANISHNING NAZARIY ASOSLARI	584
Abduxoliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMI: HOZIRGI HOLATI, MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	588
Kuvandikov Shuxrat Oblokulovich, Abduxalikova Komila Abduxalikovna	
ИНТЕГРАЦИЯ МЕТОДОВ КАЛЬКУЛИРОВАНИЯ ПО ВИДАМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ (АВС) И ЦЕЛЕВОГО КАЛЬКУЛИРОВАНИЯ (ТС) КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	595
Киличева Ф.Б.	
GAZ TARMOQLARINI MODERNIZATSIYA QILISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	601
Xamidov Xayriddin Faxritdinovich	
SOLIQ NAZORATI TIZIMI: IQTISODIY MOHIYATI, SHAKLLARI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	606
Donaboyev Dostonbek Xusan o'g'li	
УПРАВЛЕНИЕ ПРИБЫЛЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР РОСТА ЕГО ФИНАНСОВОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ	610
Агзамов Авазхон Талгатович, Алиева Сусанна Сейрановна	
NOBANK KREDIT TASHKIOTLARINING AKTIV OPERATSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	618
Sardor Karimov Boydulla o'g'li	
INVESTITSION JOZIBADORLIKNING IQTISODIY MOHIYATI VA INVESTITSIYA NAZARIYALARI INTEGRATSIYASI	624
Abdullayeva Nilufar Ruslanovna	
QURILISH KORXONALARINI KORPORATIV QIMMATLI QOG'OZLAR ORQALI MOLIYALASHTIRISHNING ILG'OR XORIJ TAJRIBASI VA UNI QO'LLASH YO'NALISHLARI.....	630
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
OPEN BANKING AS A DRIVER OF FINANCIAL INNOVATION AND INCLUSION IN UZBEKISTAN'S BANKING SECTOR.....	637
Kuvatova Oliya Sheraliyevna, Asadbek Ergashov	
TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY SAMARADORLIGINI BOSHQARISH VOSITALARI	642
Sadikov Q.M.	



BOSHQARUV HISOBIDA NARX SHAKLLANISHINING NAZARIY JIHATLARI (TOVAR BOZORIDA USTUN MAVQEGA EGA XO'JALIK SUBYEKTLARI MISOLIDA).....	646
Xaitmetov Elmurat Sidikmatovich	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ЭНЕРГОЁМКОСТИ ВВП НА ОСНОВЕ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ.....	652
Муслимова Ф.С., Хашимова Н.А.	
XALQARO LOYIHALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI INTEGRATSIYA YETUKLIGI MODEL VA SAMARADORLIKNI BAHOLASH METODOLOGIYASI.....	659
Ne'matova Bonura Umid qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDITNING MOHIYATI, MAQSADI VA ASOSIY VAZIFALARI.....	664
Mamatqulov Avazbek Axmadaliyevich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI FAOLIYATIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV ASOSIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	674
Xusanova Gavhar	
MAHALLIY SHAROITDA SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI KO'P MEZONLI BAHOLASHNING IQTISODIY YO'NALTIRILGAN GIBRID MODEL VA UNING AMALIY QO'LLANILISHI.....	679
Mirzayeva Shaxnoza Mamat qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QUYOSH FOTOELEKTR STANSIYALARINING HOLATI VA O'RNATILGAN QUVVATLARINI TAHLIL QILISH.....	683
Maxamadiyev Farrux Mirazimovich, Baratov Laziz Suyun o'g'li	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG'LARNING NAZORATINI TASHKIL QILISH.....	688
Dadaboyev Tulqinjon Yusupjonovich, Dadaboyev Abdurahmon Ne'matjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING IQTISODIY OMILLARI VA ZAMONAVIY AHAMIYATI.....	693
Yusubov Inomjon Ikrom o'g'li	



RAQAMLI IQTISODIYOT BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING IQTISODIY OMILLARI VA ZAMONAVIY AHAMIYATI

Yusubov Inomjon Ikrom o'g'li

Abu Rayhon Beruniy nomidagi

Urganch davlat universiteti Ijtimoiy-iqtisodiy
fanlar fakulteti dekan o'rinbosari, dotsent, PhD.

ORCID: 0009-0000-3463-3007

Annotatsiya. Maqolada raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanish mexanizmlari va uning ahamiyati tahlil qilingan. Big Data, sun'iy intellekt, blockchain, elektron tijorat va bulutli texnologiyalarning iqtisodiy samaradorlik hamda raqobatbardoshlikka ta'siri yoritilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, raqamli transformatsiya, Big Data, sun'iy intellekt, blockchain, elektron tijorat, bulutli texnologiyalar.

Abstract. The article analyzes the mechanisms for the sustainable development of the digital economy and its importance. The impact of Big Data, artificial intelligence, blockchain, e-commerce, and cloud technologies on economic efficiency and competitiveness is examined.

Key words: digital economy, digital transformation, Big Data, artificial intelligence, blockchain, e-commerce, cloud technologies.

Аннотация. В статье проанализированы механизмы устойчивого развития цифровой экономики и ее значение. Рассмотрено влияние технологий Big Data, искусственного интеллекта, блокчейна, электронной коммерции и облачных технологий на экономическую эффективность и конкурентоспособность.

Ключевые слова: цифровая экономика, цифровая трансформация, Big Data, искусственный интеллект, блокчейн, электронная коммерция, облачные технологии.

KIRISH

Raqamlashtirish jarayoni ilg'or texnologiyalar, raqamli platformalar hamda axborot-kommunikatsiya tizimlariga asoslanadi. Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot nafaqat texnologik, balki ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishning muhim omiliga aylanib, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va xalqaro hamkorlikni kengaytirishga xizmat qilmoqda. Big Data, blockchain, sun'iy intellekt hamda bulutli texnologiyalar iqtisodiy jarayonlarni optimallashtirib, mamlakatlarning raqobatbardoshligini oshirish va iqtisodiy o'sishni jadallashtirishda muhim rol o'ynamoqda.

Mazkur tadqiqotning maqsadi raqamli iqtisodiyotning asosiy texnologik yo'nalishlarini tahlil qilish hamda ularning iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyatini aniqlashdan iborat. Tadqiqot obyekti raqamli iqtisodiyotning rivojlanish jarayonlari, predmeti esa zamonaviy raqamli texnologiyalarning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri hisoblanadi. Tadqiqot doirasida ushbu texnologiyalarning qo'llanilish xususiyatlari o'rganilib, ularni yanada samarali joriy etish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli iqtisodiyot va uning asosiy texnologiyalari so'nggi yillarda ko'plab xorijiy hamda mahalliy olimlar tomonidan keng miqyosda o'rganilmoqda. Xususan, M.Q. Počas (2025-yil) hamda U. Hacioglu (2020-yil) tadqiqotlarida blokcheyn texnologiyasining davlat boshqaruvi va biznes jarayonlarida shaffoflikni ta'minlash, ishonchlikni oshirish hamda iqtisodiy samaradorlikka erishishdagi ahamiyati atroflicha yoritilgan. Sun'iy intellektning iqtisodiyotga ta'siri bo'yicha olib borilgan ilmiy izlanishlarda uning ishlab chiqarish samaradorligini



oshirish, innovatsion jarayonlarni jadallashtirish va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni shakllantirishdagi o'rni asoslab berilgan.

Katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data) texnologiyalari hamda ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv masalalari tegishli ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan bo'lib, xalqaro statistik manbalar asosida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish tendensiyalari tizimli tahlil qilingan. Shuningdek, bulutli texnologiyalar, elektron tijorat va raqamli to'lov tizimlarining iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi ahamiyati zamonaviy tahliliy manbalarda keng qamrovda o'rganilgan.

Mavjud adabiyotlar, asosan, alohida texnologiyalarni tadqiq etishga qaratilgan. Mazkur tadqiqotning o'ziga xos jihati esa raqamli iqtisodiyotning asosiy yo'nalishlari — katta hajmdagi ma'lumotlar texnologiyalari, blokcheyn, sun'iy intellekt va bulutli texnologiyalarni kompleks ravishda tahlil qilish hamda ularning iqtisodiy rivojlanish va raqobatbardoshlikka ta'sirini o'zaro bog'liqlikda baholashdan iborat.

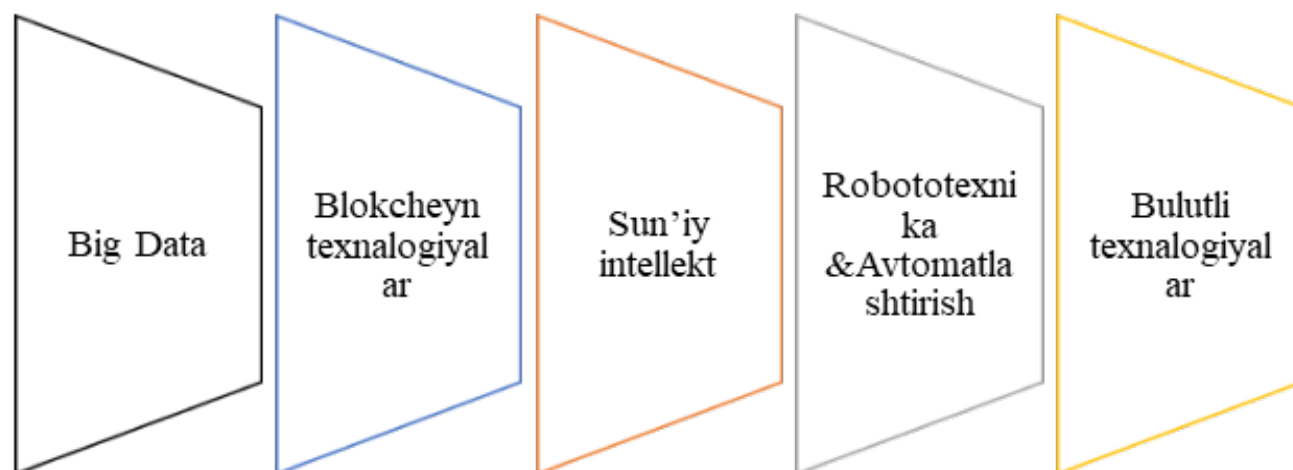
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada tadqiqot jarayonida bir nechta ilmiy metodlardan foydalanildi. Asosiy metod sifatida qiyosiy taqqoslash usuli qo'llanildi. Mazkur usul yordamida raqamli iqtisodiyotning asosiy texnologik yo'nalishlari — Big Data, blockchain, sun'iy intellekt hamda bulutli texnologiyalarning turli mamlakatlar va sohalarda qo'llanilishi, samaradorligi hamda iqtisodiy ta'siri o'zaro solishtirildi. Qiyosiy taqqoslash jarayonida har bir texnologiyaning ustun jihatlari aniqlanib, ularning iqtisodiy o'sish, raqobatbardoshlik va boshqaruv jarayonlariga ta'siri tizimli baholandi. Shu bilan birga, statistik ma'lumotlar, xalqaro hisobotlar va ilmiy tadqiqotlardan olingan raqamlar asosida obyektiv tahlil amalga oshirildi.

Natijada, qiyosiy taqqoslash usuli tadqiqot doirasida quyidagi imkoniyatlarni ta'minladi: texnologiyalar o'rtasidagi farqlarni aniqlash, ularning samaradorligini baholash hamda ularni yanada takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish. Shu tariqa, maqolada keltirilgan xulosalar va takliflar ilmiy jihatdan asoslangan hamda amaliy ahamiyatga ega ekanligi ta'minlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamlashtirish jarayoni, asosan, ilg'or texnologiyalar, raqamli platformalar hamda axborot-kommunikatsiya tizimlariga tayanadi. Mazkur jarayon raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Raqamli iqtisodiyotning o'sishi bir qator ilg'or texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning o'zaro aloqasi va ta'siri quyidagi rasmda aks ettirilgan (1-rasm).



1-rasm. Raqamli iqtisodiyotning tarkibiy qismlari¹

Yuqoridagi ko'rsatkichlardan ko'rinib turibdiki, raqamli iqtisodiyot bugungi kunda nafaqat texnologik, balki ijtimoiy hamda iqtisodiy rivojlanishning muhim omiliga aylanmoqda. Mazkur texnologiyalar yordamida ishlab chiqarish samaradorligi oshmoqda, yangi ish o'rinlari yaratilmoqda va xalqaro hamkorlik yanada mustahkamlanmoqda. Shuningdek, raqamli iqtisodiyot mamlakatlar o'rtasidagi raqobatbardoshlikni kuchaytirib, iqtisodiy o'sishni jadallashtirishda muhim rol o'ynamoqda. Ushbu texnologiyalarning raqamli iqtisodiyotdagi ahamiyatini yanada aniqroq yoritish maqsadida ularni alohida-alohida tahlil qilish hamda hozirgi kundagi amaliy jarayonlar orqali izohlash maqsadga muvofiq, deb hisoblanadi.

¹ Muallif ishlanmasi.



Raqamli iqtisodiyotning eng muhim xususiyatlaridan biri — bu ma'lumotlarga asoslangan boshqaruvdir. Aynan Big Data texnologiyalari orqali hukumatlar, korxonalar va tashkilotlar real vaqt rejimida iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish, prognozlash hamda nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Quyidagi jadvalda bir qator rivojlangan davlatlar miqyosida Big Data texnologiyalarining qanchalik muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rish mumkin (1-jadval).

1-jadval. Bugungi kunda Big Data'ning davlatlardagi holati²

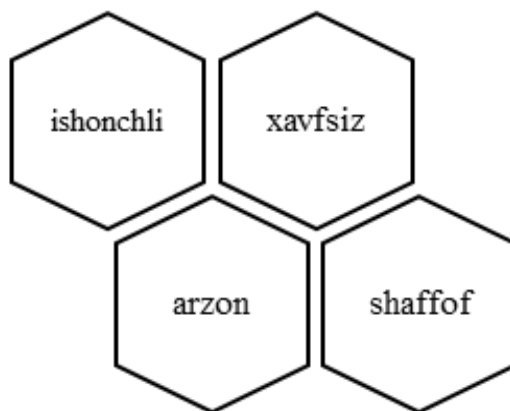
№	Davlat	Qo'llanilgan sohalar	Natija
1	AQSh	AQSh hukumati "Data.gov" loyihasi orqali 250 000 dan ortiq ochiq ma'lumotlar to'plamini (dataset) e'lon qilgan.	IRS (soliq xizmati) Big Data tahlili orqali 2019-2024-yillar orasida soliq firibgarliklarini 30 % ga kamaytirishga erishgan.
2	Germaniya	Berlin va Hamburg shaharlarida transport oqimlarini tahlil qilish uchun Big Data'dan foydalaniladi.	Natijada tirbandliklar 15–20 % ga kamaygan.
3	Xitoy	Xitoyda Big Data "Smart City" loyihasiga qo'shilgan.	Natijada yo'l-transport hodisalari 20 % ga kamaygan, shahar transporti esa 15 % ga tezlashgan.
4	Singapur	Hukumat sensorlar, kameralar va mobil ilovalar orqali to'plangan ma'lumotlarni tahlil qiladi.	Natijada trafik 25 % ga yaxshilangan va energiya sarfi 15 % ga qisqartirilgan.
5	Hindiston	Hindiston hukumati Aadhaar loyihasi orqali 1,3 milliard fuqaroning biometrik ma'lumotlarini Big Data asosida boshqaradi.	Ushbu tizim yordamida asossiz subsidiyalar kamaytirilib, 2019-yilda davlat 11 milliard dollargacha tejamga erishgan.

Yuqoridagi ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, Big Data raqamli iqtisodiyotning ajralmas qismi hisoblanadi. Mazkur texnologiya iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish, prognozlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim axborot manbai vazifasini bajaradi.

Blockchain — bu ma'lumotlarni markazlashmagan holda, ya'ni yagona nazorat markazisiz saqlashga asoslangan texnologiya bo'lib, u ma'lumotlarning xavfsizligi, shaffofligi va o'zgarmasligini ta'minlaydi. Aynan shu xususiyatlari tufayli blockchain raqamli iqtisodiyotning ishonchli infratuzilma elementi sifatida shakllanmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi zamonaviy texnologiyalar, xususan, blockchain tizimi bilan chambarchas bog'liq. Raqamli iqtisodiyotning muhim vazifalaridan biri ishonch va shaffoflikni ta'minlashdan iborat. An'anaviy tizimlarda ma'lumotlar markaziy serverlarda saqlanadi, bu esa ma'lumotlarning buzilishi yoki noto'g'ri o'zgartirilishi xavfini yuzaga keltirishi mumkin. Blockchain texnologiyasi esa ushbu xatarlarni minimallashtiradi, chunki barcha tranzaksiyalar tarmoq ishtirokchilari tomonidan tasdiqlanadi va qaydlar o'zgartirib bo'lmaydigan shaklda saqlanadi. Natijada, iqtisodiy munosabatlar yanada ishonchli va shaffof muhitda amalga oshiriladi.

Blockchain texnologiyasi ta'minot zanjiri, yer reyestri, ta'lim diplomlari va saylov tizimi kabi sohalarida ham muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Masalan, Gruziyada yer kadastr blockchain tizimiga o'tkazilib, minglab yer hujjatlari raqamli shaklda xavfsiz saqlanmoqda. Bu esa fuqarolarning mulk huquqlarini himoya qilishda muhim ahamiyat kasb etadi (2-rasm).



2-rasm. Blockchainning afzalliklari³

² Muallif ishlanmasi.

³ Muallif ishlanmasi.



Blockchain texnologiyasi raqamli iqtisodiyotda ishonch, shaffoflik va xavfsizlik tamoyillarini mustahkamlovchi innovatsion mexanizm sifatida muhim rol o'ynamoqda. U davlat boshqaruvi, moliya bozori, savdo, transport hamda ta'lim sohalarida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bois blockchain raqamli iqtisodiyotning eng istiqbolli yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etiladi.

Sun'iy intellekt kompyuter tizimlarining inson aqliy faoliyatini qisman takrorlash qobiliyatini ifodalovchi zamonaviy texnologiya hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar yordamida dasturiy ta'minotlar, ma'lumotlar bazalari va analitik vositalar orqali katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash hamda qarorlar qabul qilish jarayonlari avtomatlashtiriladi. Raqamli iqtisodiyot esa internet va axborot texnologiyalariga asoslangan iqtisodiy tizimlarni anglatib, iqtisodiy faoliyatning muhim qismini raqamlashtirilgan formatda amalga oshirishni ta'minlaydi.

Quyidagi jadvalda 11 ta davlatda sun'iy intellekt sohasini rivojlantirish uchun ajratilgan moliyaviy mablag'lar keltirilgan bo'lib, ushbu investitsiyalarning hozirgi kunda keltirayotgan iqtisodiy samaralari qisqacha tahlil qilinadi (2-jadval).

2-jadval. Sun'iy intellekt (AI) investitsiyalari hajmi⁴

Mamlakat	2019	2020	2021	2022	2023	2024
AQSh	102,12	75,81	150,50	80,88	77,65	109,10
Xitoy	8,02	10,35	20,03	11,96	9,12	9,30
Buyuk Britaniya	2,58	5,27	6,41	6,12	4,44	4,51
Fransiya	2,36	2,98	3,65	3,97	3,42	2,05
Singapur	2,34	0,90	3,36	3,60	1,52	Ma'lumot berilmagan
Kanada	1,75	1,98	3,22	20,44	1,95	7,86
Yaponiya	1,41	1,02	1,50	1,51	1,16	0,93
Germaniya	1,20	1,83	3,60	2,60	3,93	Ma'lumot berilmagan
Hindiston	0,83	26,46	1,81	3,84	7,25	1,16
Janubiy Koreya	0,80	1,07	5,31	2,44	2,61	Ma'lumot berilmagan
Avstraliya	0,28	0,49	2,71	1,01	0,62	Ma'lumot berilmagan

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, 2019-2024-yillar davomida mamlakatlar kesimida investitsiyalar hajmi sezilarli darajada o'zgarib, ayrim davlatlarda o'sish sur'atlari kuchaygan, boshqalarida esa nisbatan barqarorlashuv kuzatilgan. Tahlil qilinayotgan davrda eng yirik investitsiyalar hajmi AQSh hissasiga to'g'ri keladi. Jumladan,

2019-yilda 102,12 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan ko'rsatkich 2021-yilda 150,50 mlrd AQSh dollariga yetib, eng yuqori darajaga chiqqan. Keyingi yillarda ayrim tebranishlar qayd etilgan bo'lsa-da, 2024-yilda ko'rsatkich yana 109,10 mlrd AQSh dollariga yetgan.

Xitoyda investitsiyalar hajmi 2019-yildagi 8,02 mlrd AQSh dollaridan 2021-yilda 20,03 mlrd AQSh dollarigacha oshgan, biroq 2022-2024-yillarda nisbatan barqarorlashib, 9–12 mlrd AQSh dollari atrofida shakllangan.

Yevropa davlatlari orasida Buyuk Britaniya va Fransiya investitsiyalar dinamikasi nisbatan barqaror bo'lgan. Buyuk Britaniyada investitsiyalar 2021-yilda 6,41 mlrd AQSh dollariga yetgan bo'lsa, 2024-yilda 4,5 mlrd AQSh dollari atrofida qayd etilgan. Fransiya esa ko'rsatkich 2019-2022-yillarda izchil o'sib, 2022-yilda 3,97 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan, keyingi yillarda esa nisbatan muvozanatlashgan.

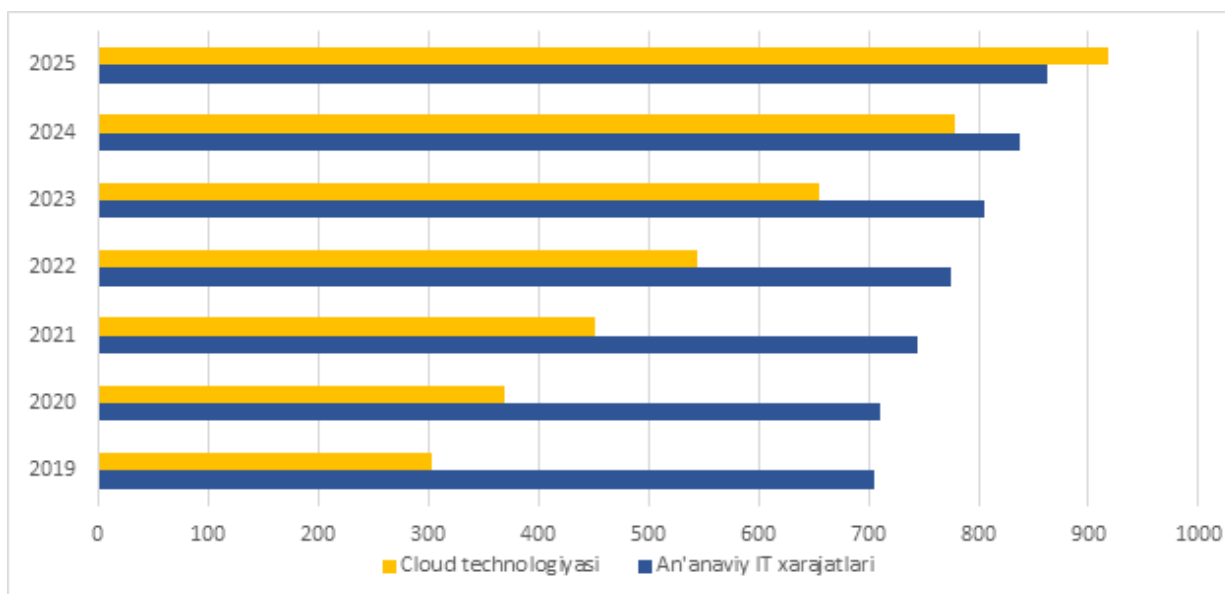
Kanada investitsiyalar hajmida sezilarli o'zgarishlar kuzatilib, 2022-yilda ko'rsatkich 20,44 mlrd AQSh dollariga yetgan, 2024-yilda esa 7,86 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan. Hindistonda ham investitsiyalar hajmi dinamik xarakterga ega bo'lib, 2020-yilda 26,46 mlrd AQSh dollarigacha oshgan, keyingi yillarda esa muvozanatlashib, 2023-yilda 7,25 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan. Yaponiya, Germaniya, Janubiy Koreya va Avstraliya kabi davlatlarda investitsiyalar hajmi nisbatan past va o'rtacha darajada bo'lib, asosan 1–4 mlrd AQSh dollari oralig'ida shakllangan. Ayrim mamlakatlar bo'yicha 2024-yil uchun ma'lumotlar mavjud emas.

Bulutli texnologiyalar zamonaviy raqamli iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular korxonalar, davlat tashkilotlari va tadbirkorlar uchun ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash hamda biznes jarayonlarini

4 Muallif ishlanmasi.



avtomatlashtirishda keng imkoniyatlar yaratadi. Bulutli texnologiyalar orqali korxonalar qimmat serverlar yoki murakkab texnik infratuzilmani xarid qilish zaruratidan xoli bo'lib, xizmatlardan foydalanish modeliga o'tadi. Natijada xarajatlar optimallashtiriladi, kapital investitsiyalar o'rniga operatsion xarajatlar ulushi oshadi. Masalan, kichik korxona o'z ma'lumotlarini Amazon Web Services (AWS) yoki Google Cloud platformalarida saqlagan taqdirda, server xarajatlari 40–60 % gacha kamaytirish imkoniyatiga ega bo'ladi (1-diagramma).



1-diagramma. Bulutli texnologiyalar (Cloud) va an'anaviy IT xarajatlari miqdorining taqqoslanishi (mlrd AQSh dollari), butun dunyo bo'yicha

2019-2025-yillar oralig'ida butun dunyo bo'yicha bulutli texnologiyalar (cloud) hamda an'anaviy IT tizimlariga yo'naltirilgan xarajatlar hajmi sezilarli darajada o'zgarib borgan. 2019-2021-yillarda an'anaviy IT xarajatlari bulutli texnologiyalar xarajatlaridan yuqori bo'lgan bo'lsa, 2022-2023-yillardan boshlab bulutli texnologiyalar sohasiga yo'naltirilgan sarmoyalar jadal sur'atlarda oshgan. Eng muhim jihati shundaki, 2025-yilga kelib bulutli texnologiyalarga yo'naltirilayotgan mablag'lar an'anaviy IT tizimlari xarajatlaridan yuqori darajaga yetgan. Bu holat global miqyosda kompaniyalar, tashkilotlar va davlatlarning infratuzilmasi an'anaviy yechimlardan zamonaviy, bulutga asoslangan platformalarga bosqichma-bosqich o'tayotganini ko'rsatadi.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanish jarayonini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, dunyo mamlakatlarida ilg'or raqamli texnologiyalarni joriy etish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omiliga aylanmoqda. Mazkur maqolada keltirilgan jadval va diagrammalar ma'lumotlari asosida Big Data, blockchain, sun'iy intellekt hamda bulutli texnologiyalarning qo'llanilish darajasi va ularning iqtisodiy natijalari tizimli ravishda o'rganildi.

Big Data texnologiyalari bo'yicha o'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimlari keng joriy etilgan. Jumladan, AQShda ochiq ma'lumotlar platformalari orqali davlat xizmatlari samaradorligi oshirilgan hamda soliq sohasidagi qonunbuzarliklar sezilarli darajada qisqargan. Germaniya, Singapur va Xitoy kabi mamlakatlarda esa transport va shahar infratuzilmasini boshqarishda Big Data yechimlari qo'llanilib, tirbandliklar va yo'l-transport hodisalari kamaygan. Bu esa ma'lumotlarning zamonaviy iqtisodiyotda muhim strategik resursga aylanganini tasdiqlaydi.

Blockchain texnologiyasi bo'yicha o'tkazilgan tahlil natijalariga ko'ra, ushbu yechim iqtisodiy munosabatlarda shaffoflik va ishonchlilikni ta'minlashda samarali vosita hisoblanadi. Yer kadastr, ta'lim hujjatlari va davlat reyestrlarini raqamlashtirish orqali ma'lumotlar bilan ishlash jarayonlari yanada aniqlashib, ishonchlilik darajasi oshmoqda. Shu bilan birga, ayrim mamlakatlarda ushbu texnologiyani joriy etishda texnik infratuzilmani rivojlantirish va normativ-huquqiy bazani takomillashtirish zarurati mavjudligi qayd etiladi.

Sun'iy intellekt sohasiga yo'naltirilgan investitsiyalar tahlili 2019-2024-yillar davomida ushbu yo'nalishga ajratilgan mablag'lar hajmi barqaror o'sib borganini ko'rsatadi. Eng yirik investitsiyalar AQSh hissasiga to'g'ri kelib, 2021-yilda eng yuqori ko'rsatkich qayd etilgan. Xitoy va Yevropa mamlakatlarida ham izchil o'sish tendensiyasi kuzatilmoqda. Ayrim mamlakatlarda investitsiyalar hajmidagi tebranishlar mavjud bo'lsa-da, umumiy tendensiya texnologiyalarni joriy etish sur'atlarining jadallashayotganini ko'rsatadi.

Bulutli texnologiyalar bo'yicha ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, 2022-yildan boshlab cloud xizmatlariga yo'naltirilayotgan mablag'lar an'anaviy IT infratuzilma xarajatlaridan yuqori darajaga chiqqan. Bu esa korxonalar va tashkilotlarning moslashuvchan, tejamkor hamda zamonaviy raqamli yechimlarga o'tayotganini anglatadi.



Umumiy tahlil natijalariga ko'ra, quyidagi ustuvor vazifalar belgilandi:

- raqamli infratuzilmani hududlar kesimida muvozanatli rivojlantirish;
- malakali IT mutaxassislar tayyorlashni kengaytirish;
- kiberxavfsizlikni mustahkamlash bo'yicha tizimli choralarni kuchaytirish;
- raqamli texnologiyalarni joriy etishni qo'llab-quvvatlash uchun investitsiya muhitini yaxshilash;
- normativ-huquqiy va institutsional mexanizmlarni izchil takomillashtirish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi mamlakatning iqtisodiy o'sishi va raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Big Data, blockchain, sun'iy intellekt hamda bulutli texnologiyalarni keng joriy etish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish, xarajatlarni optimallashtirish va boshqaruv tizimini takomillashtirish imkoniyati yaratiladi.

Mavjud muammolarni hal etish va raqamli iqtisodiyotni izchil rivojlantirish maqsadida quyidagi taklif va tavsiyalar ilgari suriladi:

Hududlarda yuqori tezlikdagi internet tarmoqlarini kengaytirish orqali raqamli infratuzilmani rivojlantirish.

Axborot texnologiyalari sohasida kadrlar tayyorlashni kuchaytirish va aholining raqamli ko'nikmalarini oshirish.

Sun'iy intellekt va boshqa innovatsion texnologiyalar sohasiga investitsiyalarni rag'batlantirish uchun soliq hamda moliyaviy imtiyozlarni joriy etish.

Kiberxavfsizlik tizimini mustahkamlash va ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha zamonaviy standartlarni joriy etish.

Blockchain va boshqa raqamli texnologiyalarni davlat xizmatlari hamda biznes jarayonlariga bosqichma-bosqich integratsiya qilish.

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy bazani izchil takomillashtirish.

Raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi zamonaviy texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq. Big Data yordamida real vaqt rejimida iqtisodiy jarayonlarni boshqarish, blockchain orqali ishonch va shaffoflikni ta'minlash, sun'iy intellekt asosida qarorlar qabul qilish jarayonlarini takomillashtirish hamda bulutli texnologiyalar orqali xarajatlarni optimallashtirish raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy mexanizmlari sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois, raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati bugungi kunda tobora ortib bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Poças, M. Q. Blockchain and Modern Governance: Frameworks for the Future of Societal Systems and Public Organizations. Springer, 2025-yil.
2. Smart Mobility. Rasmiy sayt: <https://www.smart-mobility.de>
3. Wikipedia. Social Credit System. https://en.wikipedia.org/wiki/Social_Credit_System
4. Digital Economy and Blockchain Applications in Governance.
5. Sun'iy intellektning raqamli iqtisodiyotdagi o'rni.
6. Artificial Intelligence Index Report 2025. Chapter 4: Economy. Matn va tahlil muallifi: Njenga Kariuki, 2025-yil.
7. Our World in Data. <https://ourworldindata.org>
8. Statista. <https://www.statista.com>
9. Big Data texnologiyasi va undagi ma'lumotlarni tahlil etish usullari.
10. SellersCommerce. 51 E-Commerce Statistics in 2025 (Global and U.S. Data). 2025-yil.
11. Smart Africa. How Digital Payments Are Revolutionizing Trade in Africa.
12. 90+ Cloud Computing Statistics: A 2025 Market Snapshot. 2025-yil.
13. Hacıoglu, U. (ed.). Digital Business Strategies in Blockchain Ecosystems: Transformational Design and Future of Global Business. Springer, 2020-yil.



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
